

Lietuvos aidas

Data/Nr.: 2003-07-28

Žiniasklaidos monitoringas

Elektroninės informacijos paslaugos

Analizė

Lietuvos veiksmai persekiojant holokausto nusikaltėlius - per menki

Lietuva per praėjusius metus padarė tik minimalią pažangą, mėgindama patraukti atsakomybėn įtariamuosius holokausto vykdytojus, teigia žinomas nacių medžiotojas Efraimas Zuroffas. Nusikaltimus prieš žydų tautą tiriančio visuomeninio Simono Wiesenthalo Centro (SWC) Jeruzalės skyriaus penktadienį paskelbtame metiniame pranešime "Nacių karon nusikaltelių tyrimas ir persekiojimas pasaulyje" Lietuva priskiriama šalių "C" kategorijai. I šią kategoriją pateko šalys, padariusios "minimalią pažangą, kuri galėjo būti didesnė ir kuriai skubiai reikalingi papildomi žingsniai".

Prieš keletius metus Lietuvos generalinėje prokuratūroje įsteigus Specialiųjų tyrimų skyrių, kuriam vadovauja vyriausiasis prokuroras Rimvydas Valentukevičius, "padaryta nedidelė pažanga keliose holokausto vykdytojų bylose".

E.Zuroffo teigimu, pradėti šeši nauji tyrimai mažu mažiausia 25 įtariamuųjų atžvilgiu. Lietuvos Aukščiausasis teismas panaikino reabilitacijas 31-am asmeniui, kuriuos nuteisė Sovietų Sajungos teismai.

"Neigama yra tai, kad per pranešime apžvelgiamą laikotarpį nebuvo pateikta né vieno kaltinimo. Iki šios dienos nepriklausomoje Lietuvoje né vienas lietuvis nacių karo nusikaltėlis né vienos dienos nesėdėjo kalėjime, nebuvo né vieno proceso, kuriamo kaltinamasis išbuvo ilgiau nei 10 minučių", - teigia E.Zuroffas.

"Kuklių rezultatų iki šiol pasiekta tik dėl smarkaus spaudi-

mo iš užsienio, ir dar teks palūkėti, ar ateityje bus pasiekta kokių nors sėkmės teismuose", - teigia E.Zuroffas.

Analogiškų Lietuvos vertinimų nacių medžiotojas buvo pateikę iranksčiau - Č kategorijos šalims Lietuva buvo priskirta ir 2000-2001 bei 2001-2002 metų apžvalgoje.

Šalys buvo vertinamos pagal kategorijų skalę nuo A iki F.

A kategorijai - "labai sėkmingi tyrimų ir persekiojimo programų" - priskirtos tik Jungtinės Valstijos.

B kategorijai - "tebevykstančios persekiojimo programos, pasiekusios praktinę sėkmę" - Vokietija.

C kategorijoje, be Lietuvos, taip pat yra Kanada, Kosta Rika, Nyderlandai, Italija, Latvija, Lenkija.

D kategorijoje - "nepakankamos arba nesėkmingos pastangos" - Argentina, Australija, Austrija, Kroatija, Danija, Estija, Suomija, Prancūzija, Didžioji Britanija, Vengrija, Rumunija, Slovakija, Ispanija.

F kategorijoje - "visiškų nesėkmų" - Kolumbija, Norvegija, Švedija ir Sirija.

Nuolat kritikuojantis Lietuvą už vangumą baudžiant holokausto vykdytojus E.Zuroffas pčnai liepą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje paskelbę akciją "Operacija: Paskutinis šansas", siūlydamas 10 tūkst. JAV dolerių premiją už informaciją, padėsiančią patraukti teisman nacių karo nusikaltėlius. Premija už informaciją buvo žadama tik tuo atveju, jei įtariamasis bus patrauktas baudžiamojon

atsakomybėn ir nubaustas. E.Zuroffo teigimu, per metus pavyko išaiškinti 184 įtariamuosius holokausto nusikaltėlius, o 32 dešimčių įtariamuųjų pavardės perduotos Lietuvos generalinei prokuratūrai.

Generalinės prokuratūros Specialiųjų tyrimų skyriaus vyriausiasis prokuroras Rimvydas Valentukevičius patvirtino pastaraisiais metais iš E.Zuroffo kelissyk gavęs informacijos, tačiau teigé, kad dauguma duomenų yra "fragmentiški ir realiai nepagrįsti". "Dauguma E.Zuroffo duomenų gali turėti reikšmę istoriografijai ir archyvams, bet, deja, jie netinka teisiniam įvertinimui ir įtariamuųjų patraukimui baudžiamojon atsakomybėn", - saké R.Valentukevičius.

Tačiau, pasak vyriausiojo prokuroro, remiantis naujaisiais baudžiamojon proceso reikalavimais, į bovcik visus gautus duomenis buvo sureaguota ir atliekamas iki-teisminis tyrimas.

Tarp "rimtesnių, potencialių", nors dar ir nepatvirtintų duomenų, vyriausiasis prokuroras paminėjo liepos viduryje pradétą ikiteisminių tyrimų dėl dviejų žydų šeimų - dešimties asmenų - nužudymo Roikiškio rajono Panemunėlio kaime 1941 metų rugpjūtį. E.Zuroffas mini 4 įtariamuosius, iš kurių du jau mirę, vienas gyvena Lietuvoje, o dar vienas - už jos ribų. Duomenis tūria Valstybės saugumo departamento Panevėžio skyrius.

Per okupaciją Antrojo pasaulinio karo metais naciai ir jų vienos talkininkai sunaikino 90 proc. iš 220 tūkst. Lietuvos žydų bendruomenės narių.